

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 26-01-2021 r.

**Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Maciej Taborowski**

V.7106.6.2018.JF/MT

**Pan
Piotr Tomaszewski
Prezes
Bankowego Funduszu Gwarancyjnego
e-PUAP**

Szanowny Panie Prezesie,

przez wzgląd na sytuację obligatariuszy GetBack S.A. oraz z uwagi na napływające do Biura RPO informacje, Rzecznik Praw Obywatelskich z niepokojem przyjął informację o podjęciu przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny w dniu 30 grudnia 2020 r. decyzji (znak DPR.720.2.2019, DPR.720.4.2019, DPR.720.8.2019, DPR.720.9.2019, dalej „decyzja”) w sprawie wszczęcia przymusowej restrukturyzacji Idea Bank S.A., umorzenia instrumentów kapitałowych Idea Bank S.A., zastosowania instrumentu przymusowej restrukturyzacji wobec Idea Bank S.A. oraz ustanowienia administratora Idea Bank S.A.

Rzecznik Praw Obywatelskich nie kwestionuje prawa Bankowego Funduszu Gwarancyjnego do przeprowadzenia przymusowej restrukturyzacji, której celem jest utrzymanie stabilności ekonomicznej na rynku finansowym oraz pogłębianie zaufania do całego sektora finansowego.

Nie można jednak nie zauważyć, w szczególności w świetle zasady pogłębiania zaufania do instytucji finansowych, że decyzja ta zapadła nagle, po kilku latach od zaistnienia problemów Idea Banku, w sytuacji, w której – jak donoszą media – zaczęła się ona poprawiać. **W związku z tym, uprzejmie proszę o wyjaśnienie dokładnych i szczpowodów, dlaczego decyzja BFG zapadła właśnie w tym momencie, a nie w momencie, w którym, zdaniem BFG, zaistniały przesłanki do jej wydania i kiedy sytuacja finansowa banku była gorsza, niż w chwili podejmowania decyzji?**

Zastrzeżenia Rzecznika budzi także zastosowana przez BFG metoda, polegająca na przejściu wybranych praw majątkowych i zobowiązań, z wyłączeniem roszczeń osób, które za pośrednictwem Idea Banku nabyły obligacje GetBack S.A., czy inne problematyczne produkty finansowe.

Z powyższego wynika, że przejmujący bank przejął wyłącznie aktywa, na które składają się również prowizje ze sprzedaży obligacji GetBack S.A. i innych

problematycznych instrumentów finansowych, a które, po pozostawieniu ich w majątku Idea Banku S.A., mogłyby stanowić zabezpieczenie roszczeń dla poszkodowanych obligatariuszy spółki GetBack S.A.

Co istotne, ustawodawca przewidział możliwość wydania przez Fundusz, za zgodą podmiotu przejmującego, decyzji o zwrotnym przeniesieniu przedsiębiorstwa, wybranych praw majątkowych, wybranych zobowiązań lub praw udziałowych przejętych przez podmiot przejmujący do podmiotu w restrukturyzacji lub pierwotnych uprawnionych z praw udziałowych podmiotu w restrukturyzacji (art. 174 ust. 4 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji, Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: „ustawa o BFG”).

Wobec powyższego powstaje pytanie - **czy BFG, kierując się naczelną zasadą pogłębiania zaufania do instytucji finansowych, rozważał bądź rozważy skorzystanie z tej możliwości by chronić interesy obligatariuszy spółki GetBack S.A, którzy po raz kolejny zostali pozbawieni możliwości odzyskania utraconych środków finansowych, niejednokrotnie stanowiących dorobek życia?**

Zarówno BFG, jak i sami poszkodowani mają świadomość, na podstawie podanych do publicznej wiadomości wyjaśnień (Komunikat Bankowego Funduszu Gwarancyjnego dla Obligatariuszy GetBack S.A. którzy nabyli obligacje za pośrednictwem Idea Banku S.A. z dnia 7 stycznia 2021 r.), iż od strony formalno-prawnej działania Funduszu związane z wszczęciem przymusowej restrukturyzacji wobec Idea Banku nie stoją na przeszkodzie kontynuacji działań, mających na celu dochodzenie roszczeń od spółki GetBack S.A. będącej emitentem obligacji, jak i od Idea Banku, który oferował je do sprzedaży. Możliwości te jednak są całkowicie teoretyczne i nie pozwalają mieć nadziei na odzyskanie utraconych środków (wynika to również z publicznego wystąpienia rzecznika KNF p. Barszczewskiego <https://www.linkedin.com/pulse/możliwość-odzyskania-środków-finansowych-od-idea-ws-barszczewski/>).

Jak można więc podkreślać możliwość dochodzenia roszczeń od podmiotu, a zarazem pozbawiać ten podmiot istotnych elementów majątku (aktywów), na którym wierzyciele mogliby się zaspokoić? Dlatego proszę o udzielenie odpowiedzi, **w jaki sposób, na jakiej podstawie i z jakich przyczyn BFG uznał, że pozostawienie Idea Bankowi S.A. w restrukturyzacji 49,9 % akcji Idea Getin Leasing (wycenionych na około 283 mln złotych) zabezpieczy interesy wszystkich obligatariuszy GetBack i pozwoli na zaspokojenie swoich roszczeń w stosunku do Idea Bank jako podmiotowi odpowiedzialnemu z deliktu, stwierdzonych w prawomocnym orzeczeniu sądu powszechnego?** Z oficjalnych komunikatów wynika, że aktywa pozostawione Idea Bankowi S.A. wycenione zostały na około 283 mln zł, podczas gdy łączna wartość roszczeń obligatariuszy poszkodowanych przez Idea Bank wyceniona została na 700 mln zł.

Uprzejmie prosimy również o informację, czy jest prawdą, jak wynika z informacji napływających do Biura RPO, że BFG i KNF w pismach, skierowanych w dniach 28 i 29 grudnia 2020 r. do obligatariuszy GetBack, wskazywały, że jedyną możliwością odzyskania zainwestowanych pieniędzy jest podjęcie kroków prawnych, przewidzianych w powszechnie obowiązujących przepisach prawa, czyli wystąpienie na drogę sądową? Dlaczego udzielano takich informacji, skoro KNF i BFG już wówczas wiedziały o podjętych wobec Idea Bank S.A. działaniach skutkujących wprowadzeniem przymusowej restrukturyzacji, a co za tym idzie do pozbawienia obligatariuszy prawa do realnej ochrony swoich roszczeń na drodze postępowania sądowego?

Jest tak w szczególności dlatego, że po zakończeniu procesu sądowego i wydaniu korzystnego dla poszkodowanego obligatariusza przez sąd wyroku nie można wszcząć egzekucji wobec podmiotu znajdującego się w stanie przymusowej restrukturyzacji, a egzekucja wszczęta może na wniosek BFG zostać zawieszona (art. 259 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne; Dz. U. z 2020 r. poz. 814). Decyzja BFG uniemożliwia obligatariuszom GetBack S.A. również uzyskanie w postępowaniu sądowym prowadzonym przeciwko Idea Bank S.A. zabezpieczenia swoich roszczeń polegających na zajęciu wierzytelności na rachunku bankowym Idea Bank, skoro art. 135 ustawy o BFG wyłącza możliwość wytaczania i prowadzenia postępowań zabezpieczających w stosunku do podmiotu w restrukturyzacji, którym od 1 stycznia 2021 r. jest Idea Bank S.A.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich sytuacja ta jest bez precedensu. Pozbawienie kilkudziesięciu tysięcy osób pokrzywdzonych rzeczywistej możliwości dochodzenia swoich roszczeń po raz kolejny pokazuje, że ochrona konsumenta, o której mowa w art. 76 Konstytucji RP, nie jest realizowana.

Rzecznik Praw Obywatelskich pragnie dodatkowo zwrócić uwagę, że decyzja BFG faktycznie eliminuje możliwość efektywnego dochodzenia przez konsumentów roszczeń odszkodowawczych wobec Idea Bank S.A. na tle art. 12 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Prezes UOKiK stwierdził tymczasem (decyzja częściowa nr RBG 13/2019 oraz RBG-1/2020), że Idea Bank S.A. dopuszczał się praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na wprowadzaniu konsumentów w błąd i misselingu, w związku z proponowaniem konsumentom obligacji korporacyjnych wyemitowanych przez GetBack S.A.

Decyzje Prezesa UOKiK, po uprawomocnieniu, zyskują charakter prejudykatu w indywidualnym postępowaniu sądowym (ustalenia co do faktu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów są wiążące dla sądu powszechnego, który nie musi prowadzić postępowania dowodowego). Wydanie decyzji przez Prezesa UOKiK nie zamyka konsumentom możliwości indywidualnego dochodzenia roszczeń. Konsumentom

mogą więc powołać się na prawomocną decyzję Prezesa UOKiK, dochodząc swoich praw w sądzie.

Praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów kwalifikowane są w sporach indywidualnych jako nieuczciwe praktyki rynkowe, regulowane przepisami ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Zgodnie z art. 12, konsument dotknięty praktyką może żądać (m.in.) usunięcia skutków praktyki oraz naprawienia wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych.

Są to uprawnienia o charakterze europejskim, bowiem ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym transponuje dyrektywę 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 dotyczącą nieuczciwych praktyk rynkowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym. Dyrektywa 2005/29 przyznaje Państwom Członkowskim relatywnie dużą swobodę, jeśli chodzi o wybór odpowiednich i skutecznych środków w celu zwalczania nieuczciwych praktyk, ale jednocześnie zobowiązuje Państwa Członkowskie (art. 13) do ustanowienia sankcji za naruszenie przepisów krajowych przyjętych w celu wykonania dyrektywy oraz do podjęcia wszelkich niezbędnych starań w celu zapewnienia ich egzekwowania.

Biorąc pod uwagę, że decyzja BFG faktycznie wyeliminowała możliwość dochodzenia przez konsumentów roszczeń z art. 12 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, **Rzecznik Praw Obywatelskich chciałby zapytać w jaki sposób zostanie zapewniona zgodność praktyki organów państwowych z wymogami dyrektywy 2005/29?** Odpowiedź na to pytanie jeszcze szczególnie istotna, jako że w razie braku zapewnienia efektywności dyrektywie przed organy państwa polskiego, powstaje ryzyko wszczęcia przez Komisję Europejską postępowania przeciwnaruszeniowego z art. 258 TFUE.

Rzecznik Praw Obywatelskich prosiłby również o wskazanie, z jakich przyczyn cel ochrony konsumentów nie był brany pod uwagę przez BFG, chociaż procedura resolution wchodzi w zakres zastosowania prawa unijnego, a zgodnie z art. 12 TFUE wymogi ochrony konsumentów muszą być uwzględniane przy określaniu i realizacji innych polityk i działań UE, a art. 38 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej wzmacnia ochronę konsumentów, stanowiąc, że należy zapewnić wysoki jej poziom?

Biorąc pod uwagę wskazane kwestie, na tle prawa polskiego i europejskiego, Rzecznik chciałby zapytać, na jakiej podstawie uznano, że przymusowa restrukturyzacja banku, wbrew publicznym komunikatom, **faktycznie nie uniemożliwia konsumentom posiadającym obligacje GetBack skutecznego dochodzenia swoich praw przed sądem powszechnym?** Ramy konstytucyjne wyznaczone przez art. 45 Konstytucji są jasne w tym zakresie: chroniony przez prawo interes jednostki gwarantowany jest w uprawnieniach, takimi jak dostęp do sądu, wiążące rozstrzygnięcie sprawy, jak również prawo do uzyskania

skutecznej egzekucji wyroku wydanego przez sąd (zostało to potwierdzone w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24.02.2003 r. (sygn. akt: K 28/02).

Mając na względzie powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627) zwracam się z uprzejmą prośbą o pilne zajęcie stanowiska w sprawie.

Z wyrazami szacunku

Maciej Taborowski

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/